

ΤΜΗΜΑ Α΄**Εκπαιδευτική Καινοτομία και Ενταξιακή Εκπαίδευση
Επιστημονική Μονάδα Εκπαιδευτικής Καινοτομίας**

Πληροφορίες: Νικόλαος Χριστοδούλου, Παναγιώτης Πήλιουρας
e-mail: nchristodoulou@iep.edu.gr, ppiliouras@iep.edu.gr
Τηλ.: 213 1335 405/301

Θέμα: Απάντηση στη με αριθ. πρωτ. 4150/24-03-2025 Ερώτηση της Βουλευτού Β΄ Πειραιώς, Ασημακοπούλου Σοφίας-Χαίδως, του πολιτικού κόμματος «Ελληνική Λύση», που κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων προς την Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, με θέμα: «Απαραίτητη η πρόσληψη Ψυχολόγων από την Α΄ Δημοτικού ως μέτρο πρόληψης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού».

Σχετ.: Η με αριθ. πρωτ. 4150/24-03-2025 Ερώτηση της Βουλευτού Β΄ Πειραιώς, Ασημακοπούλου Σοφίας-Χαίδως, του πολιτικού κόμματος «Ελληνική Λύση»

Λέξεις - κλειδιά: Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός, Stop-Bullying, Ψυχολόγοι, πρόληψη, προστασία ανηλίκων, προσχολική ηλικία, πρωτοσχολική ηλικία

Βάσει κοινής εισήγησης των κ.κ. Δήμητρας Λαμπρέλλη, Συμβούλου Β΄ του ΙΕΠ και Παναγιώτας Θεοδωρακοπούλου, αποσπασμένης εκπαιδευτικού στο ΙΕΠ

A. Περιεχόμενο ερώτησης

Με το ως άνω σχετικό έγγραφο διαβιβάστηκε στο ΙΕΠ η με αριθ. 4150/24-03-2025 Ερώτηση της Βουλευτριάς της Ελληνικής Λύσης κας Ασημακοπούλου Σοφίας-Χαίδως, Β΄ Πειραιώς που κατατέθηκε στη Βουλή των Ελλήνων προς την Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού με θέμα «Απαραίτητη η πρόσληψη Ψυχολόγων από την Α΄ Δημοτικού ως μέτρο πρόληψης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού».

Η ως άνω βουλευτής αναφέρεται, στο γεγονός ότι ο σχολικός εκφοβισμός (bullying), αποτελεί ένα σοβαρό και αυξανόμενο πρόβλημα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Επικαλείται πρόσφατες έρευνες και στατιστικά στοιχεία, όπως του «Χαμόγελου του Παιδιού» για το σχολικό έτος 2022-2023, της Περιφέρειας Πελοποννήσου, της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αλλά και του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) άνευ λοιπών στοιχείων, που υποδεικνύουν τη σημαντική αύξηση των περιστατικών εκφοβισμού στα σχολεία, με ανησυχητικές διαστάσεις και με συχνότερες μορφές τον χλευασμό λόγω εξωτερικής εμφάνισης και τη φυσική ή λεκτική βία.

Στην Ερώτηση τονίζεται η επιτακτική ανάγκη άμεσης ενδυνάμωσης των σχολικών δομών με προγράμματα συστηματικής ολιστικής στήριξης της ψυχικής υγείας των παιδιών και των οικογενειών τους, καθώς και της ουσιαστικής ενίσχυσης του θεσμού του σχολικού ψυχολόγου στα σχολεία από την Α΄ Δημοτικού για τη δραστική μείωση του φαινομένου.

Θεωρεί αναποτελεσματικές τις μέχρι τώρα νομοθετικές προσπάθειες αντιμετώπισης του φαινομένου, ενώ θέτει ερωτήματα σχετικά με την εκπόνηση Εθνικής Στρατηγικής για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας και της Παραβατικότητας Ανηλίκων και το κατά πόσο έχει παραδοθεί κάποιο στρατηγικό σχέδιο.

Επισημαίνεται, η ανάγκη αύξησης των προσλήψεων μόνιμου και εξειδικευμένου προσωπικού στη διαχείριση των θεμάτων βίας και εκφοβισμού μεταξύ ανηλίκων, δηλαδή των ψυχολόγων με έμφαση στην Α΄ Δημοτικού, με σκοπό την πρόληψη, που αποτελεί απαραίτητη παρέμβαση.

Επιπλέον, κάνει λόγο για έρευνες που καταδεικνύουν ότι οι ψυχολόγοι μπορούν να εντοπίσουν από νωρίς τα παιδιά θύματα ή θύτες και πώς μέσω των ατομικών ή ομαδικών συνεδριών δύνανται να παρέχουν την κατάλληλη υποστήριξη και ενδυνάμωση με τις στρατηγικές αντιμετώπισης και τις θεραπευτικές μεθόδους, όπως η γνωσιακή-συμπεριφορική θεραπεία (CBT), ώστε τα παιδιά μπορούν να μάθουν να ελέγχουν την επιθετικότητά τους.

Η ως άνω αναφερόμενη Βουλευτής καταλήγει στο συμπέρασμα ότι χρειάζεται ολιστική προσέγγιση στην αντιμετώπιση του φαινομένου που θα περιλαμβάνει διαρκή εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την πρόληψη και τη διαχείριση του φαινομένου, με έμφαση στην ενημέρωση και πρόληψη από την πρώιμη παιδική ηλικία, ως επένδυση στην ψυχική υγεία των παιδιών μας που είναι επένδυση για το μέλλον της κοινωνίας μας.

Απευθυνόμενη στην κ. Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων & Αθλητισμού, διατυπώνει τα κάτωθι ερωτήματα:

1. Είναι στις προθέσεις σας η πρόσληψη εξειδικευμένων σχολικών ψυχολόγων σε όλα τα δημοτικά σχολεία, με έμφαση στις πρώτες τάξεις, όπου τα παιδιά διαμορφώνουν τις βασικές κοινωνικές τους δεξιότητες;
2. Είναι στις προθέσεις σας να θεσμοθετήσετε την ενσωμάτωση ενός υποχρεωτικού μαθήματος Κοινωνικής και Συναισθηματικής Αγωγής (2-3 φορές την εβδομάδα), όπου οι ψυχολόγοι θα συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς για τη διδασκαλία θεμάτων όπως η ενσυναίσθηση, η διαχείριση συγκρούσεων και η συνεργασία;
3. Είναι στις προθέσεις σας να θεσμοθετήσετε την εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν σημάδια εκφοβισμού και να εφαρμόζουν πρακτικές διαχείρισης κρίσεων;
4. Είναι στις προθέσεις σας να παρέμβετε, ώστε η διοργάνωση ενημερωτικών δράσεων και εργαστηρίων για τους γονείς, με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού, να γίνεται σε μόνιμη και σταθερή βάση;

B. Απάντηση

Σε συνάφεια με τις αρμοδιότητες του ΙΕΠ, αναφορικά με το δεύτερο (2^ο), τρίτο (3) και το τέταρτο (4^ο) ερώτημα, σας ενημερώνουμε για τα εξής:

1. Το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.), σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, αναπτύσσει δράσεις και προγράμματα με στόχο την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού, καθώς και την ενίσχυση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Οι δράσεις και τα προγράμματα περιλαμβάνουν ιδίως: α) την επιμόρφωση εκπαιδευτικών, γονέων ή κηδεμόνων και μαθητών, συμπεριλαμβανομένης και της συμβουλευτικής καθοδήγησης εκπαιδευτικών επί μεθόδων αναγνώρισης περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού, β) την ανάπτυξη σχετικών δράσεων, προγραμμάτων και εκπαιδευτικού υλικού, γ) την εκπόνηση επιστημονικών ερευνών, δ) τη σύναψη συνεργασιών των αρμόδιων υπηρεσιών του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. με κάθε είδους φορείς και δομές, ε) την

αποστολή σε όλα τα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κατευθυντηρίων οδηγιών σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης περιστατικών διακρίσεων και εκφοβισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, από τις 09/04/2024 είναι σε εξέλιξη η εθνική στρατηγική και η εκστρατεία ενημέρωσης για την καταπολέμηση της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού (<https://www.minedu.gov.gr/news/58102-09-04-26>), με μια σειρά παρεμβάσεων που περιλαμβάνουν:

- 1.1. Εκστρατεία ενημέρωσης με την υποστήριξη του Ιδρύματος Ωνάση (https://www.youtube.com/watch?v=AoBVL_mJU2Y).
 - 1.2. Τη λειτουργία της πλατφόρμας stop-bullying.gov.gr, μέσω της οποίας ο γονιός/κηδεμόνας ή ένα παιδί Γυμνασίου ή Λυκείου μπορεί να καταγράψει λεπτομερώς περιστατικά εκφοβισμού, ώστε να ξεκινήσει η διερεύνηση και η αντιμετώπισή του σύμφωνα με το ισχύον πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί από ειδικούς. Η πλατφόρμα ήδη βοηθά στην πληρέστερη καταγραφή και στη διαχείριση των περιστατικών, αλλά και στην ενημέρωση των μελών της σχολικής κοινότητας σχετικά με την πρόληψη και την αντιμετώπισή τους. Επιπλέον, παρέχει και σχετικό ενημερωτικό υλικό που απευθύνεται τόσο στους/στις εκπαιδευτικούς όσο και στους/στις μαθητές/τριες και στους γονείς/κηδεμόνες. Στο διαθέσιμο εκπαιδευτικό υλικό υπάρχει σύνδεσμος με τα Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων (ΠΚΔ) του ΙΕΠ: <http://iep.edu.gr/el/psifiako-apothetirio/skill-labs>.
 - 1.3. Πιο συγκεκριμένα, στην ιστοθέση του ΙΕΠ: <http://iep.edu.gr/el/psifiako-apothetirio/skill-labs> διατίθενται προτάσεις σχετικού εκπαιδευτικού υποστηρικτικού υλικού στο πλαίσιο των ΠΚΔ. Το ολοκληρωμένα αυτά ΠΚΔ σχετίζονται με την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων, όπως η ενσυναίσθηση και η διαμεσολάβηση για την ειρηνική επίλυση συγκρούσεων. Ακόμη, επιδιώκεται η ανάδειξη αξιών όπως η κοινωνική αλληλεγγύη, ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και η ψυχική ενδυνάμωση και η ανάπτυξη συναισθηματικής και ψυχολογικής ευεξίας όλων των μελών της σχολικής κοινότητας ως παράγοντες προαγωγής της ψυχικής υγείας και γενικότερα η προώθηση θετικού σχολικού κλίματος, καθώς και η συνεργασία σχολείου-οικογένειας για τη δημιουργία συμπεριληπτικών σχολείων και κατ' επέκταση συμπεριληπτικών κοινωνιών. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της έγκαιρης πρόληψης των φαινομένων βίας και εκφοβισμού, τα ΠΚΔ έχουν ενταχθεί στο επίσημο υποχρεωτικό ωρολόγιο πρόγραμμα για μαθητές/τριες Νηπιαγωγείου, Δημοτικού Σχολείου και Γυμνασίου (ΦΕΚ 3567/04-08-2021).
- Στις Θεματικές ενότητες «Ζω καλύτερα - Ευ Ζην» και συγκεκριμένα στην υποθεματική Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία- Πρόληψη, « Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναισθηση και Ευθύνη» και στις υποθεματικές «Ανθρώπινα Δικαιώματα» και «Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα» υπάρχουν προτεινόμενα εργαστηρίων για την καλλιέργεια της ψυχικής ανθεκτικότητας και της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών από την Προσχολική Εκπαίδευση έως και το Γυμνάσιο.
- 1.4. Οι παραπάνω στόχοι επιτυγχάνονται και μέσω των ΠΚΔ που υλοποιούνται κάθε σχολικό έτος, από τις σχολικές μονάδες, βάσει προδιαγραφών του ΙΕΠ. Τα Προγράμματα αυτά πραγματοποιούνται εντός του διδακτικού ωραρίου για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και εκτός του διδακτικού ωραρίου για τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε ομάδες 15 έως 30 μαθητών/τριών. Σε αυτά εντάσσονται και τα Προγράμματα Αγωγής Υγείας, τα οποία εμπίπτουν και στις αρμοδιότητες του Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού (Ψυχολόγοι ΠΕ23 και Κοινωνικοί Λειτουργοί ΠΕ30) σύμφωνα και με τα γενικά καθήκοντά τους, όπως ορίζονται από την Υ.Α. Αριθ. 142628/ΓΔ4 ΦΕΚ Τεύχος Β' 3032/04.09.2017 και με τα ειδικότερα καθήκοντά τους, όπως ορίζονται από την Υ.Α. Αριθ. 97442/ΓΔ4/30-08-2024 – Τεύχος Β' 5003/03.09.2024.

2. Στο πλαίσιο των ισχυόντων και των νέων Προγραμμάτων Σπουδών (<https://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>) και σε ό,τι αφορά στα γνωστικά αντικείμενα των Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, παρέχονται πολλαπλές δυνατότητες προεκτάσεων που αφορούν στην προσέγγιση των θεμάτων πρόληψης της βίας μεταξύ ανηλίκων και στην ειρηνική επίλυση συγκρούσεων.
 - 2.1. Ήδη από το Νηπιαγωγείο, στο οποίο η φοίτηση είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά της καθορισμένης ηλικίας, το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση του 2022 (ΦΕΚ Β 687/10-2-2023) σε συνέχεια των προηγούμενων, δίνει έμφαση στα ζητήματα συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε ατομικό, διαπροσωπικό και συλλογικό επίπεδο. Οι Θεματικές Ενότητες του Β' Θεματικού Πεδίου Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία, μέσα από αναπτυξιακά κατάλληλες δραστηριότητες προάγουν τον συναισθηματικό, κοινωνικό και πολιτιστικό εγγραμματισμό. Η στοχοθεσία του Προγράμματος αφορά (α) σε ατομικό επίπεδο, την ισχυρή αυτοαντίληψη, τη θετική αυτοεικόνα, την καλλιέργεια εσωτερικών κινήτρων για διαρκή αυτοβελτίωση, (β) σε διαπροσωπικό επίπεδο τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και (γ) σε συλλογικό επίπεδο τις διαδικασίες που οικοδομούν την ηθική και την κοινωνική διάσταση του εαυτού (<https://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli> σσ. 11-12). Τα παραπάνω εντάσσονται σε ένα πλαίσιο ανάπτυξης και καλλιέργειας ενταξιακής κουλτούρας, καθώς στηρίζονται στη διαφοροποιημένη διδασκαλία, την πολιτισμικά ευαίσθητη διδασκαλία και την συμπερίληψη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία (<https://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>, σσ. 46-53).
 - 2.1.1. Επιπλέον, λόγω της διαθεματικής και της διεπιστημονικής διάστασης του Προγράμματος Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση και της ολιστικής του προσέγγισης, για την επίτευξη των ψυχοσυναισθηματικών και κοινωνικών στόχων, αξιοποιούνται και τα άλλα θεματικά πεδία, ιδιαίτερα το Δ' Θεματικό Πεδίο: Παιδί, Σώμα, Δημιουργία και Έκφραση. Μέσω των τεχνών, τα νήπια θα κατακτήσουν τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας που να διευκολύνουν τη ενδυνάμωση του εαυτού, αλλά και τις σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους.
 - 2.1.2. Η διερευνητική και συνεργατική διδακτική μεθοδολογία που προκρίνονται ως οι πλέον κατάλληλες για την προσχολική ηλικία αναδεικνύουν τις όποιες ανάγκες υπάρχουν σε ατομικό και σε ομαδικό επίπεδο για περαιτέρω διερεύνηση ή/και αντιμετώπιση συναισθηματικών και κοινωνικών προκλήσεων. Τέλος, η/ο Νηπιαγωγός κατέχει κομβικό ρόλο λειτουργώντας πέρα από τα διδακτικά καθήκοντα και ως συνεκτικός κρίκος για τους γονείς, αλλά και το Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό (Ψυχολόγος, Κοινωνικός/ή Λειτουργός, Ειδικός/ή Παιδαγωγός) ή/και τις άλλες αρμόδιες υπηρεσίες και δίκτυα (Σ.Δ.Ε.Υ., Ε.Δ.Υ., Κ.Ε.Δ.Α.Σ.Υ.).
 - 2.2. Μεταβαίνοντας στο Πρόγραμμα Σπουδών του Δημοτικού (ΦΕΚ, Τεύχος Β' 3022/08.05.2023), στο γνωστικό αντικείμενο της «Μελέτης Περιβάλλοντος» για τις Α', Β', Γ' και Δ' τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, η σχολική τάξη και το σχολείο προσεγγίζονται ως κοινωνικές ομάδες που λειτουργούν με όρους ισότιμης αντιμετώπισης και συμπερίληψης στη βάση κοινά αποδεκτών κανόνων και προωθείται (Γ' τάξη) το ενδιαφέρον για τα «κοινά» και η φροντίδα του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος. Επίσης, στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών της «Μελέτης Περιβάλλοντος» των τάξεων Α' – Δ' του Δημοτικού Σχολείου, η θεματική ενότητα «Διαπροσωπικές σχέσεις» εντάσσεται, για πρώτη φορά ενιαία και στις 4 τάξεις, στο θεματικό πεδίο: «Κοινωνικές σχέσεις», όπως και οι θεματικές ενότητες «Πολίτης/ταυτότητα», «Διαφορετικότητα/συμπερίληψη» και «Αξίες» εντάσσονται στο θεματικό πεδίο «Πολιτειότητα». Παράλληλα, στο πλαίσιο της υλοποίησης του διδακτικού αντικειμένου της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στην Ε' και ΣΤ' τάξη του Δημοτικού Σχολείου και της Γ' Γυμνασίου προσεγγίζονται διδακτικά οι έννοιες της κοινωνικής ομάδας, της κοινωνικής συνοχής, της αίσθησης του «εμείς» και του «ανήκειν», καθώς

επίσης και ζητήματα που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα, στη συμμετοχή στα κοινά και στην πολιτεότητα.

3. Έρευνα σε μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς και γονείς/κηδεμόνες για να υπάρχουν στοιχεία για το φαινόμενο, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κρήτης. Το ΙΕΠ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, όπως προβλέπεται από τον νόμο 5029/23 «Ζούμε Αρμονικά Μαζί - Σπάμε τη Σιωπή» (Άρθρα 3 και 5), διεξήγαγε έρευνα, σε συνεργασία με Πανεπιστήμιο Κρήτης και με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» σε αντιπροσωπευτικό δείγμα σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όλης της επικράτειας, με σκοπό την αποτύπωση της τρέχουσας κατάστασης των περιστατικών της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού, τη διερεύνηση των παραγόντων που συμβάλλουν στο φαινόμενο, την εξαγωγή συμπερασμάτων και την υποβολή προτάσεων για τον σχεδιασμό κατάλληλα στοχευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπισή του (ΑΔΑ: ΨΕ0ΣΟΞΛΔ-74Π). Στην έρευνα συμμετείχαν 48.265 μαθητές/τριες, 10.028 εκπαιδευτικοί και 13.762 γονείς/κηδεμόνες. Η έρευνα ασχολήθηκε, επίσης, με τη διερεύνηση του συσχετισμού της χρήσης των ψηφιακών εφαρμογών και της ψυχικής υγείας των μαθητών/τριών καθώς επίσης και του αισθήματος ικανοποίησης στο σχολικό περιβάλλον με σκοπό τον σχεδιασμό δράσεων βελτίωσης του σχολικού κλίματος και ανάπτυξης της ψυχικής ανθεκτικότητας όλων των μελών της σχολικής κοινότητας. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάστηκαν στο πρόσφατο συνέδριο «Προσεγγίσεις για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού» (<https://www.iep.edu.gr/el/evie-synedrio-proseggiseis>) και σύντομα θα δημοσιευτούν ολοκληρωμένα στο δικτυακό τόπο του ΙΕΠ.
4. Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής και της εκστρατείας ενημέρωσης για την καταπολέμηση της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, το ΙΕΠ, η Γενική Γραμματεία Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. και το ΕΚΠΑ συνδιοργάνωσαν το Συνέδριο «Προσεγγίσεις για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού». Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στις 7 και 8 Μαρτίου 2025. Με τις 4 κεντρικές ομιλίες στην αίθουσα εκδηλώσεων «Jacqueline de Romilly» του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού την Παρασκευή 07/03 και τις 146 εισηγήσεις, τα 6 εργαστήρια, το 1 πάνελ και τους/τις 278 εισηγητές/τριες και συνεισηγητές/τριες το Σάββατο 08/03 αναδείχτηκαν επιστημονικές προσεγγίσεις, καθώς και πρακτικές λύσεις που μπορούν να εφαρμοστούν στις σχολικές μονάδες. Οι 789 συμμετέχοντες/ουσες επιβεβαίωσαν ότι το θέμα της Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού είναι ζωτικής σημασίας για τους/τις εκπαιδευτικούς, τους/τις ερευνητές, τους/τις ακαδημαϊκούς, την κοινωνία των πολιτών και τους φορείς χάραξης πολιτικής.
5. Για όλες τις μονάδες Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σύμφωνα με την Αριθ.Πρωτ.121046/ΓΔ4/04-10-2022/ΥΠΑΙΘ η οποία εξειδικεύει τα όσα ορίζονται στην Υπ. Απόφαση 134960/Δ3/2021 οι σχολικές μονάδες και οι μαθητές/τριές τους, υποστηρίζονται από τα Σχολικά Δίκτυα Εκπαιδευτικής Υποστήριξης (Σ.Δ.Ε.Υ.) και τις Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.). Μέρος των αρμοδιοτήτων τους είναι η εκπόνηση εξατομικευμένων προγραμμάτων και παρεμβάσεων που να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση όλων ανεξαιρέτως των μαθητών/τριών στην εκπαίδευση και την προαγωγή συνολικά της γνωστικής και ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης. Στα Σ.Δ.Ε.Υ. και τις Ε.Δ.Υ. συμμετέχουν Ψυχολόγοι ΠΕ23 και Κοινωνικοί Λειτουργοί ΠΕ30 και συνεργάζονται με τα αρμόδια Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής & Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.). Ο ρόλος των Ψυχολόγων ΠΕ23 και των Κοινωνικών Λειτουργών ΠΕ30 είναι και συμβουλευτικός και θεραπευτικός για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, μαθητές/τριες, γονείς) ατομικά και συνολικά. Εκτείνεται δε, πέρα από τα προγράμματα Αγωγής Υγείας και εστιάζει ιδιαίτερα στην ενίσχυση και ενδυνάμωση της

κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και ανθεκτικότητας των μαθητών, στο πλαίσιο της ομώνυμης Πράξης «Ενίσχυση και ενδυνάμωση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και ανθεκτικότητας των μαθητών μέσω του θεσμού ψυχολόγου και του κοινωνικού λειτουργού, σχολικά έτη 2023-2026». Τέλος, το Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό οφείλει να σχεδιάζει, να προγραμματίζει και να υλοποιεί και δράσεις για την ενημέρωση και υποστήριξη τόσο των γονέων, όσο και του διδακτικού προσωπικού των σχολείων, αλλά και να διασυνδέει με τις κατάλληλες Διαγνωστικές ή/και Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (Σ.Δ.Ε.Υ., Ε.Δ.Υ., Κ.Ε.Δ.Α.Σ.Υ. κλπ).

6. Επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών από το ΙΕΠ (<https://www.iep.edu.gr/el/epimorfosi-evie>) και από το ΕΚΠΑ σε συνεργασία με το ΙΕΠ. Στο πλαίσιο του νόμου 5029/23 και των προβλεπόμενων δράσεων και προγραμμάτων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των περιστατικών ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού, το ΙΕΠ σε συνεργασία με το Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. υλοποίησε, την εβδομάδα 8 Ιουλίου με 12 Ιουλίου 2024, επιμόρφωση των τετραμελών Ομάδων Δράσης σε όλες τις διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας, στην οποία ένα μεγάλο μέρος αφιερώθηκε στην παρουσίαση προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης των περιστατικών ενδοσχολικής βίας και διαδικτυακού εκφοβισμού δηλαδή σε δομημένα προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης που έχουν δείξει σημαντική μείωση τέτοιων περιστατικών σε διεθνές επίπεδο, σε προγράμματα και δράσεις προαγωγής θετικού σχολικού κλίματος, σε άλλα θέματα που αφορούν στη συνεργασία σχολείου-οικογένειας, καθώς και στη συνεργασία με φορείς στην κοινότητα. Επίσης, αφιερώθηκαν 2 επιπλέον ξεχωριστές ενότητες που αφορούσαν στα δομικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά των Σχεδίων Δράσης και έγινε εργαστήριο κατάρτισης Σχεδίων Δράσης για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στη σχολική μονάδα. Σε συνέχεια της πιο πάνω επιμορφωτικής δράσης, το ΙΕΠ υπέγραψε Προγραμματική Σύμβαση με το ΕΚΠΑ (<https://iep.edu.gr/el/psifiako-apothetirio/skill-labs/2241-deltio-typou-ypografi-programmatikis-symvasis-metaksy-tou-institoytou-ekpaideftikis-politikis-kai-tou-ethnikoy-kai-kapodistriakoy-panepistimiou-athinon-sto-plaisio-tis-ethnikis-stratigikis-gia-tin-katapolemisi-tis-endosxolikis-vias-kai-ekfovismoy>), βάσει της οποίας το ΕΚΠΑ έχει αναπτύξει επιμορφωτικό υλικό και υλοποιεί επιμόρφωση 26.000 εκπαιδευτικών, Υπευθύνων Αποδεκτών Αναφορών στις Σχολικές Μονάδες, Συμβούλων Εκπαίδευσης και Υπευθύνων Αγωγής Υγείας και Σχολικών Δραστηριοτήτων, ώστε να υποστηρίξουν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων στις σχολικές μονάδες. Στόχος των επιμορφωτικών δράσεων είναι το σχολείο να καταστεί ικανό να ανιχνεύει τις εξειδικευμένες ανάγκες του και να σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις και προγράμματα με τη συμμετοχή όλων των μετεχόντων της σχολικής κοινότητας στη βάση της ολιστικής προσέγγισης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα περιστατικά ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού παύουν να θεωρούνται ζήτημα αποκλειστικής αρμοδιότητας του/της ψυχολόγου ή του/της κοινωνικού/ής λειτουργού της σχολικής μονάδας και απαιτούν τη συνδρομή όλων ανεξαιρέτως των μελών της σχολικής κοινότητας. Επιπλέον, εκπονεί ενημερωτικό υλικό ευαισθητοποίησης της εκπαιδευτικής και της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού.
4. Στο πλαίσιο του νόμου 5029/2023 «Ζούμε Αρμονικά Μαζί, Σπάμε τη Σιωπή» και της νέας εθνικής στρατηγικής και εκστρατείας ενημέρωσης για την καταπολέμηση της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού <https://www.minedu.gov.gr/rss/58103-09-04-27> προβλέπονται μια σειρά από μέτρα στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η διερεύνηση και αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και δράσεις ενημέρωσης όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, επιμορφωτικές δράσεις για την εκπαιδευτική κοινότητα και προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης των περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού.

Επιπλέον, για τη διαχείριση των κρουσμάτων βίας, κατόπιν απόφασης του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. από το σχολικό έτος 2020-2021 και εφεξής, κάθε σχολική μονάδα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οφείλει να

έχει εγκεκριμένο Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας στον οποίο αναφέρονται θέματα σχετικά με τη λειτουργία της. Σκοπός του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Σχολείου είναι η θεμελίωση ενός πλαισίου που υποστηρίζει το εκπαιδευτικό έργο και την απρόσκοπτη συμμετοχή όλων στην εκπαιδευτική διαδικασία, η διαμόρφωση κλίματος συνεργασίας και σεβασμού στη διαφορετικότητα, η εξασφάλιση της σωματικής ασφάλειας και της συναισθηματικής πλήρωσης όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, κ.ά. Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Σχολείου επικαιροποιείται κατά την έναρξη κάθε σχολικού έτους. Στον πρόσφατο επικαιροποιημένο Πρότυπο Κανονισμό Λειτουργίας σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης [ΦΕΚ 5387 τ.Β' (26.09.2024)] περιλαμβάνονται ξεχωριστές ενότητες και πρόνοια για τη συμπεριφορά μαθητών/τριών, για την πρόληψη φαινομένων βίας και σχολικού εκφοβισμού αλλά και για τη συνεργασία σχολείου - οικογένειας - Συλλόγου Γονέων/Κηδεμόνων.

Συνοψίζοντας, αναφορικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση των περιστατικών βίας μεταξύ ανηλίκων μαθητών/τριών, στο σχολείο από την Α' Δημοτικού, παρέχονται πολλαπλές δυνατότητες εφαρμογής προγραμμάτων που αφενός εκκινούν νωρίτερα, στην προσχολική ηλικία, αφετέρου ενισχύουν τις απαραίτητες κοινωνικές δεξιότητες για την ανάπτυξη υγιών διαπροσωπικών σχέσεων, αλλά και για την προαγωγή της ειρηνικής κοινωνικής συνύπαρξης. Παράλληλα έχουν ήδη ξεκινήσει να υλοποιούνται, και συνεχίζονται, δράσεις επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ενημέρωσης όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, με στόχο την ενδυνάμωσή τους για αποτελεσματικότερη διαχείριση των περιστατικών αυτών.

Νικόλαος Χριστοδούλου
Σύμβουλος Β' ΙΕΠ

Συντονιστής Επιστημονικής Μονάδας
Εκπαιδευτικής Καινοτομίας

Παναγιώτης Πήλιουρας
Σύμβουλος Α' ΙΕΠ

Προϊστάμενος του Τμήματος Α'
Εκπαιδευτικής Καινοτομίας
και Ενταξιακής Εκπαίδευσης